

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 197/2018-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. októbra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Marianny Mochnáčovej a sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpenej advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 208/2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČIA], na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 208/2013 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 208/2013 p r i k a z u j e ďalej konať bez zbytočných prieťahov.

3. [REDAKOVANÉ], priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDAKOVANÉ], priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 390,50 € (slovom tristodevät'desiat eur a päťdesiat centov), ktoré je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť na účet advokátky JUDr. Ivety Rajtákovéj, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 197/2018-7 z 30. mája 2018 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 208/2013 (ďalej aj „namietané konanie“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že namietané konanie, predmetom ktorého je zaplatenie sumy 2 050 € z titulu náhrady škody spôsobenej pri montáži a stavbe kozuba, začalo 27. augusta 2013 podaním žaloby sťažovateľky okresnému súdu. Podľa sťažovateľky v napadnutom konaní, ktoré trvá 4 roky a 9 mesiacov a do dňa podania sťažnosti nebolo právoplatne skončené, dochádza k zbytočným priet'ahom, a to aj napriek tomu, že vec nie je komplikovaná.

3. Sťažovateľka v odôvodnení sťažnosti okrem chronologického prehľadu úkonov v namietanom konaní predovšetkým uviedla:

„Z dôvodu nekomplikovanosti konania je sťažovateľka presvedčená, že v konaní dochádza k bezdôvodným prietahom. Samotná sťažovateľka na to poukázala v sťažnosti zo dňa 18. 10. 2017, ktorou taktiež upozorňovala na nedôvodné obdobia neaktivity súdu. K takýmto obdobiam patrí napríklad čas odo dňa 3. 10. 2013 do dňa 17. 9. 2014, kedy po dobu takmer jedného roka súd nevykonal žiaden úkon, ktorý by smeroval k právoplatnému skončeniu konania. Následne nastalo obdobie neaktivity súdu odo dňa 1. 4. 2015 do dňa 2. 2. 2016, kedy súd nariadil pojednávanie 10 mesiacov po tom, ako mu bolo doručené uznesenie Krajského súdu v Prešove. Sťažovateľka si nie je vedomá akéhokoľvek dôvodu, ktorý by odôvodňoval toto obdobie nečinnosti. Ďalšie takéto obdobie nastalo odo dňa 7. 7. 2016 do dňa 31. 10. 2017 (takmer 16 mesiacov), počas ktorého súd vydal jediné uznesenie, ktorým uložil žalovanému povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania. Napriek dvojnásobnému urgovaniu zo strany sťažovateľky súd počas tohto obdobia nevykonal nijaký úkon, ktorý by smeroval k doplneniu znaleckého dokazovania a tým aj k právoplatnému skončeniu konania.

... Na ťarchu súdu možno pričítať aj fakt, že jediný meritórny rozsudok vyneseny v predmetnom konaní bol zrušený Krajským súdom v Prešove. Dôvodom zrušenia rozsudku nebola vecná, ale procesná stránka konania. Súd sa vynesením tohto rozsudku dopustil procesného pochybenia, založeného na nesplnení všetkých zákonom určených podmienok na vynesenie rozsudku pre zmeškanie. Toto procesné pochybenie spôsobilo vznik prietahov, ktorým mohlo byť Okresným súdom Prešov predídene, ak by postupoval v súlade s ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku.

... Samotná sťažovateľka si nie je vedomá toho, že by svojou činnosťou akokoľvek prispievala k dĺžke konania. Sťažovateľka bola prítomná na všetkých nariadených pojednávaniach. Niekoľkonásobne urgovala súd k aktivite, ktorá by viedla k právoplatnému skončeniu konania.

Sťažovateľka považuje za primerané, aby jej v tejto veci bolo priznané finančné zadosťučinenie. Doba konania, ktorého je sťažovateľka účastníčkou, je absolútne neopodstatnená a ničím nezdôvodniteľná. Podľa názoru sťažovateľky neplní Okresný súd Prešov svoju funkciu eliminovania stavu právnej neistoty, naopak, tento stav posilňuje.“

4. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol o porušení jej v záhlaví označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní, aby prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov a sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € a náhradu trov konania.

5. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, listom sp. zn. 1 SprO 1230/2018 zo 16. augusta 2018 a právna zástupkyňa sťažovateľky k vhodnosti ústneho pojednávania listom zo 27. júla 2018.

5.1 Predseda okresného súdu vo svojom stanovisku k sťažnosti, súčasťou ktorého bolo vyjadrenie vo veci konajúceho zákonného sudcu, uviedol, že zákonný sudca bol upozornený na konanie v danej veci bez zbytočných prietáhov. Zároveň oznámil, že súhlasí s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania.

5.2 Zákonný sudca konajúci vo veci vo svojom vyjadrení k sťažnosti uviedol:

„Dňa 9.2.2015 som bol vymenovaný do funkcie sudcu, pričom vec sp. zn. 8C/208/2013 mi bola pridelená na základe dodatku k rozvrhu práce č. 6 - 1SprR/6/2016 dňa 17.5.2016. Vo veci bolo uskutočnené pojednávanie dňa 7.7.2016, ktoré bolo odročené za účelom vykonania znaleckého dokazovania na návrh žalovaného, pričom súd zároveň uložil stranám, aby v lehote 10 dní predložili otázky pre znalca. V septembri 2016 bol spis predložený vyššiemu súdnemu úradníkovi za účelom rozhodnutia o povinnosti žalovaného zložiť preddavok na znalecké dokazovanie. Žalovaný bol uznesením zo dňa 15.2.2017 zaviazaný na zloženie preddavku na trovy znaleckého dokazovania, ktorý poukázal súdu dňa 23.3.2017 a dňa 27.4.2017 predložil súdu aj otázky. Následne súd uznesením zo dňa 31.10.2017 pribral do konania znalca, pričom znalecký posudok bol súdu doručený dňa 8.3.2018 spolu s vyúčtovaním znaleckého. Posudok bol následne odoslaný stranám na vyjadrenie a dňa 22.3.2018 bolo rozhodnuté o trovách znalca. Žalobkyňa doručila súdu vyjadrenie k znaleckému posudku dňa 9.4.2018 a 1.8.2018 bolo vo veci nariadené pojednávanie na deň 26.9.2018.

Vzhľadom na množstvo pridelených vecí, vrátane reštančných, starších ako päť rokov, ako aj samotnú odbornú náročnosť predmetného sporu, nebolo možné uvedenú vec vybaviť v kratšom termíne.“

5.3 Právna zástupkyňa sťažovateľky vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 27. júla 2018 uviedla, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania pred ústavným súdom.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

8. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 208/2013 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

10. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, pričom tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím (mutatis mutandis II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, III. ÚS 116/02).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala

predtým z niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), a to § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1 OSP, ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

V zmysle čl. 17 CSP *„súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“*, a v zmysle § 157 ods. 1 CSP *„súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“*.

13. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

14. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom namietaného konania je nárok na náhradu škody z titulu zmluvy o dielo. Konania tohto typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, preto vec nemožno posúdiť ako právne zložitú. Určitý stupeň faktickej zložitosti mohol súvisieť s potrebou nariadenia znaleckého dokazovania, avšak zdĺhavý priebeh namietaného konania ústavný súd nemôže pripísať iba na vrub tejto skutočnosti.

15. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v namietanom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prietahom.

16. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a z prehľadu procesných úkonov v namietanom konaní, ktorý vyplýva z obsahu sťažnosti, ako aj z vyjadrenia zákonného sudcu konajúceho vo veci zistil viaceré obdobia procesnej pasivity, resp. nečinnosti okresného súdu, ako aj jeho neefektívnu činnosť. Okresný súd bol v namietanom konaní nečinný v období od 3. októbra 2013, keď sťažovateľka doplnila žalobu, do 17. septembra 2014, keď sa uskutočnilo pojednávanie (takmer 1 rok), v období od 1. apríla 2015, keď bol spis vrátený okresnému súdu, do uskutočnenia ďalšieho pojednávania 2. februára 2016 (10 mesiacov). Obdobne okresný súd nekonal 7 mesiacov v období od uskutočnenia pojednávania 7. júla 2016 do vydania uznesenia o povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania 15. februára 2017. Okresný súd nevykonal žiadny procesný úkon súvisiaci s meritórnym prerokovaním veci ani v období 7 mesiacov, od 23. marca 2017, keď bol zložený preddavok na trovy znaleckého dokazovania, do 31. októbra 2017, keď okresný súd nariadil znalecké dokazovanie. Celkovo bol teda okresný súd v namietanom konaní nečinný 36 mesiacov. Uvedené obdobia nečinnosti okresného súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov treba považovať za zbytočné prieťahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu netolerovateľné.

17. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, pre ktoré sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

18. O neefektívnej činnosti okresného súdu svedčí jeho postup spočívajúci v tom, že ním vydaný rozsudok pre zmeškanie zo 17. septembra 2014 bol odvolacím súdom zrušený z dôvodu nesplnenia zákonných podmienok pre jeho vydanie.

19. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom

okresného súdu v namietanom konaní, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

20. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd v bode 2 výroku tohto rozhodnutia prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prietahov.

21. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € vzhľadom na dobu namietaného konania, ktorá je podľa nej „*absolútne neopodstatnená a ničím nezdôvodniteľná*“. Podľa sťažovateľky okresný súd neplní svoju funkciu eliminovania stavu právnej neistoty, naopak, tento stav posilňuje.

22. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, najmä na doterajšiu dĺžku namietaného konania a význam sporu pre sťažovateľku, ktorého predmetom je zaplatenie sumy 2 050 €, považuje za primerané v sume 1 500 €.

23. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, a podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť sťažovateľke trovy konania. Keďže sťažovateľka trovy konania do dňa rozhodnutia ústavného súdu nevyčísľila, ústavný súd jej priznal náhradu trov konania, ktoré vyplývajú z obsahu spisu, teda odmenu v sume 390,50 € za dva úkony právnej služby vykonané v roku

2018 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) podľa bodu 4 výroku tohto rozhodnutia.

24. Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok; to neplatí, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu (čl. 133 ústavy).

V Košiciach 10. októbra 2018